

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย" สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสงครามวิทยา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนเลยพิทยาคม จำนวน 1 คน ครูที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาโรงเรียนศรีสงครามวิทยา จำนวน 1 คน ครูที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาโรงเรียนเลยพิทยาคม จำนวน 1 คน และตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาโรงเรียนศรีสงครามวิทยา จำนวน 10 คน และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาโรงเรียนเลยพิทยาคม จำนวน 10 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย ครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสำรวจ โดยแบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูที่ปรึกษากิจกรรม และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เกี่ยวกับสภาพทั่วไปและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล แบบสังเกตพฤติกรรม ใช้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมของครูที่ปรึกษากิจกรรมและ

นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ในระหว่างดำเนินกิจกรรมศิลปะ ส่วนแบบสำรวจใช้สำรวจเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยแล้วนำเสนอในรูปของความเรียง

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้เป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นการสรุปข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียนและผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 เป็นการสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียนและผู้ให้ข้อมูล สรุปแต่ละโรงเรียนได้ดังนี้

โรงเรียนศรีสงครามวิทยา

โรงเรียนศรีสงครามวิทยา ตั้งอยู่ในตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ประจำอำเภอวังสะพุง สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการทำการสอนแบบสหศึกษา ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2540 มีนักเรียนจำนวน 2,368 คน มีห้องเรียนทั้งหมด 45 ห้องเรียน มีครูผู้สอนจำนวน 98 คน มีผู้บริหารจำนวน 5 คน มีนักการภารโรงจำนวน 12 คน และมียามจำนวน 3 คน

ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นเพศชาย อายุ 53 ปี อายุราชการ 25 ปี วุฒิทางการศึกษาสูงสุด ระดับปริญญาโท ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับ 8 ประกาศเกียรติคุณที่เคยได้รับ ได้แก่ ผู้บริหารดีเด่น จากคุรุสภาจังหวัดเลย ผู้บริหารดีเด่น จากกรมสามัญศึกษา

ครูที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา เป็นเพศชาย อายุ 44 ปี รับราชการมาแล้ว 19 ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ 3 ระดับ 8 ประกาศเกียรติคุณที่เคยได้รับเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะได้แก่ รางวัลคุรุศาสตร์ดีเด่น จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รางวัลครูศิลปะ

ยอดเยี่ยม จากเขตการศึกษา 9 รางวัลครูศิลปะยอดเยี่ยม จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเครือซีเมนต์ไทย ได้รับคัดเลือกเป็นคนไทยตัวอย่าง รางวัลครูศิลปะยอดเยี่ยมนานาชาติ จากกรุงปักกิ่ง ประเทศจีน ได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาศิลปะศึกษา ที่โรงเรียนจิตรลดา ได้รับรางวัลกิตติคุณสัมพันธ์สังฆเงินสาขาส่งเสริมและเผยแพร่กิจกรรมเยาวชน จากสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย ได้รับรางวัลอโชกาเฟลโลว์ จากประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รับรางวัลครูดีเด่นประเภทครูผู้สอน จากคุรุสภาจังหวัดเลย ได้รับรางวัลครูดีเด่นประเภทครูผู้สอน จากคุรุสภาแห่งชาติ ได้รับรางวัลครูดีเด่นประเภทครูผู้สอนจากกรมสามัญศึกษา ได้รับรางวัลคนดีศรีสังคมจากมูลนิธิศาสตราจารย์ประภาศน์ อวยชัย และได้รับคัดเลือกเป็นคนดีศรีเมืองเลย

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปะศึกษา ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชายที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง 2.20-2.53 บิดามารดาของนักเรียนส่วนใหญ่ สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และประกอบอาชีพเกษตรกรรม นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา การเดินทางมาโรงเรียน ส่วนใหญ่โดยสารรถประจำทาง และนักเรียนได้เงินมาโรงเรียนเฉลี่ยวันละ 25 บาท นักเรียนไม่เคยเข้าร่วมโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปะศึกษาในโรงเรียนอื่นมาก่อน ส่วนนักเรียนที่ได้รับรางวัลหรือประกาศเกียรติคุณเกี่ยวกับการประกวดศิลปะ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และอยู่ในช่วงปีที่ 2 - 3 ของการเข้าร่วมกิจกรรม รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณที่นักเรียนได้รับ มีทั้งในประเทศและต่างประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2540 รวม 800 รางวัล

โรงเรียนเลยพิทยาคม

โรงเรียนเลยพิทยาคม ตั้งอยู่ในตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ประจำจังหวัดเลย สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เปิดทำการสอนแบบสหศึกษา ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2540 มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 2,624 คน เป็นระดับชั้นมัธยมศึกษา แยกเป็น 60 ห้องเรียน มีครูผู้สอน จำนวน 145 คน มีผู้บริหารจำนวน 5 คน มีนักการภารโรงจำนวน 17 คน และมียามจำนวน 3 คน

ผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นเพศชาย อายุ 59 ปี อายุราชการ 31 ปี วุฒิทางการศึกษาสูงสุด ระดับปริญญาโท ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับ 9 ประกาศเกียรติคุณที่

เคยได้รับได้แก่ เกียรติบัตรผู้บริหารดีเด่น จากคุรุสภาจังหวัดเลย ได้รับประกาศเกียรติคุณผู้มีความเชี่ยวชาญในการบริหารโรงเรียนจากกรมสามัญศึกษาและได้รับประกาศเกียรติคุณในการให้การสนับสนุนนักเรียนเข้าแข่งขันวาดภาพสด " ศิลปินมิรินดำ " ซึ่งด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ครูที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา เป็นเพศชาย อายุ 42 ปี รับราชการมาแล้ว 18 ปี วุฒิทางการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี ปัจจุบันตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 7 ประกาศเกียรติคุณที่เคยได้รับเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะ ได้แก่ ครูศิลปศึกษายอดเยี่ยม จากเขตการศึกษา 9 และครูดีเด่นประเภทครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จากคุรุสภาจังหวัดเลย

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชายที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีคะแนนเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง 2.35 - 3.34 บิดามารดาของนักเรียนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา และมีอาชีพรับราชการ ปัจจุบันนักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา การเดินทางมาโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ผู้ปกครองมาส่ง รongลงมาโดยสารรถประจำทาง นักเรียนได้เงินมาโรงเรียนเฉลี่ยวันละ 30 บาท นักเรียนไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในโรงเรียนอื่นมาก่อน ส่วนนักเรียนที่เคยได้รับรางวัลหรือประกาศเกียรติคุณเกี่ยวกับการประกวดศิลปะส่วนใหญ่เป็น นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 - 3 รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณที่นักเรียนได้รับมีทั้งในประเทศและต่าง ประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2540 รวม 450 รางวัล

ตอนที่ 2 การดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา ในโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคม

1. การวางแผน

1.1 ด้านการเขียนโครงการ โรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมมีการวางแผนเกี่ยวกับโครงการ โดยครูที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้วางแผนและรับผิดชอบในการเขียนโครงการโดยตรง รูปแบบการเขียนโครงการเป็นแบบสั้น ๆ ไม่ละเอียดมากนักแต่ก็มีหัวข้อสำคัญเหมือนโครงการทั่ว ๆ ไป รายละเอียดของโครงการส่วนใหญ่เหมือนกันทุกปีการศึกษา ก่อนเขียน

โครงการครูที่ปรึกษากิจกรรมได้ปรึกษาหารือกับครูในหมวดวิชาศิลปศึกษาแบบไม่เป็นทางการ โรงเรียนศรีสงครามวิทยามีการเสนอโครงการต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา ทั้งเสนอโครงการต่อผู้บริหารโรงเรียน และเสนอต่อหน่วยงานหรือมูลนิธิต่าง ๆ ส่วนโรงเรียนเลยพิทยาคมเสนอโครงการต่อผู้บริหารโรงเรียนเพียงอย่างเดียว

1.2 ด้านจุดมุ่งหมาย โรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา โดยครูที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้กำหนดเอง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายคล้ายกัน คือ เน้นไปที่ให้นักเรียนได้แสดงออกทางศิลปะ มีโอกาสแสดงผลงาน ส่งผลงานเข้าประกวด และให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ก่อนกำหนดจุดมุ่งหมายไม่มีการปรึกษาหารือกับผู้บริหารหรือนักเรียน เพียงแต่ปรึกษาหารือกับครูศิลปะในโรงเรียนแบบไม่เป็นทางการและไม่มีการแจ้งจุดมุ่งหมายให้นักเรียนทราบอย่างเป็นทางการ โรงเรียนศรีสงครามวิทยามีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์จุดมุ่งหมายเป็นลายลักษณ์อักษรให้แก่ผู้ปกครองทราบในหนังสือขออนุญาตผู้ปกครอง ให้หน่วยงาน เอกชน และมูลนิธิต่าง ๆ ทราบ โดยเสนอในโครงการ และเผยแพร่ให้สื่อมวลชนทราบโดยการให้สัมภาษณ์ ส่วนโรงเรียนเลยพิทยาคมมีการเผยแพร่ในแผ่นพับประชาสัมพันธ์โรงเรียน สำหรับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่กำหนดจุดมุ่งหมายของตนเองไว้ว่า เพื่อให้มีความรู้ ทักษะฝีมือในการวาดภาพระบายสี สามารถนำความรู้และทักษะด้านศิลปะไปใช้ในการศึกษาต่อได้ เพื่อให้มีโอกาสได้แสดงผลงานและได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะเด็ก

1.3 ด้านบุคลากร โรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมมีการแต่งตั้งและมอบหมายครูที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา อย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรในคำสั่งของโรงเรียน โรงเรียนสนับสนุนให้ครูที่ปรึกษากิจกรรมเตรียมความพร้อม สร้างเสริมประสบการณ์ เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะอยู่เสมอ โดยการสนับสนุนให้เข้าร่วมอบรม สัมมนา หรือเป็นวิทยากร เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะ และสนับสนุนให้เป็นกรรมการตัดสินประกวดภาพวาด ตามที่หน่วยงานต่าง ๆ เชิญมา ส่วนการกำหนดบทบาทหน้าที่ของตนเองครูที่ปรึกษากิจกรรมทั้ง 2 โรงเรียนเน้นไปที่การสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถทางศิลปะอย่างเต็มที่โดยหาโอกาสให้นักเรียนได้แสดงผลงานและแสดงผลงานเข้าประกวด สำหรับการคัดเลือกนักเรียนส่วนใหญ่ครูที่ปรึกษากิจกรรมคัดเลือกโดยพิจารณาจากนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นในชั้นเรียนที่ตนเองสอน ส่วนโรงเรียนเลยพิทยาคมมีการ

คัดเลือกนักเรียนโดยการทดสอบความสามารถพื้นฐานด้านศิลปะด้วย สำหรับการกำหนดจำนวนนักเรียนไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับความสนใจของนักเรียน การเตรียมความพร้อมของนักเรียนส่วนใหญ่เตรียมในเรื่องความตั้งใจจริงความรู้พื้นฐานด้านศิลปะ และมีเวลาพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ส่วนวัสดุอุปกรณ์ นักเรียนไม่จำเป็นต้องเตรียมมา เพราะโรงเรียนมีพร้อมและแจกให้กับนักเรียนทุกคน

1.4 ด้านงบประมาณ โรงเรียนศรีสงครามวิทยามีการจัดสรรงบประมาณจากเงินบำรุงการศึกษาเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปะศึกษารวมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของหมวดวิชาศิลปะศึกษา เพราะโรงเรียนมีงบประมาณน้อย ครูที่ปรึกษากิจกรรมจึงต้องเสนอขอของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงาน เอกชน หรือมูลนิธิต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา ส่วนโรงเรียนเลยพิทยาคมมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปะศึกษาไว้โดยเฉพาะ ครูที่ปรึกษากิจกรรมไม่มีการเสนอขอของบประมาณจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียน เพราะโรงเรียนมีงบประมาณจากเงินบำรุงการศึกษาเพียงพอที่จะจัดสรรให้กับโครงการเสนอขอของบประมาณครูที่ปรึกษากิจกรรมโรงเรียนเลยพิทยาคมจึงต้องเสนอขอของบประมาณจากโรงเรียนไว้ล่วงหน้า ในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 สำหรับการจัดสรรงบประมาณของครูที่ปรึกษากิจกรรมทั้ง 2 โรงเรียน มีการจัดสรรไว้ 2 ส่วน คือ 1) เพื่อจัดซื้อสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ 2) เพื่อส่งผลงานเข้าประกวด และแสดงผลงานนักเรียน

2. การดำเนินงาน

2.1 ด้านกิจกรรมศิลปะ โรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมจัดกิจกรรมศิลปะด้านการวาดภาพระบายสีปีนกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพราะกิจกรรมด้านนี้เป็นที่ต้องการและสนใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน นอกจากนั้นครูที่ปรึกษากิจกรรมเห็นว่าเป็นพื้นฐานของการเรียนวิชาศิลปะและมีการจัดประกวดอยู่เป็นประจำ ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานและส่งผลงานเข้าประกวด ส่วนขั้นตอนการปฏิบัติงาน ครูที่ปรึกษากิจกรรมของโรงเรียนศรีสงครามวิทยากำหนดโดยเริ่มจากแนะนำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาเรื่องราวง่าย ๆ จากสิ่งใกล้ตัวแล้วให้ถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านั้นด้วยการร่างภาพหรือสเก็ตซ์ภาพด้วยดินสอ พร้อมกับให้ดูภาพผลงานประกอบ ให้คำแนะนำเพิ่มเติม ต่อมาจึงให้นักเรียนใช้สีระบายในภาพเหล่านั้น พร้อมกับนำภาพตัวอย่างมาให้นักเรียนศึกษาและอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนเข้าใจเรื่องทฤษฎีสี เมื่อนักเรียนมีความ

เข้าใจในการร่างภาพ การจัดองค์ประกอบศิลป์ และการใช้สีดีแล้วจึงให้นักเรียนนำหลักการเหล่านี้ไปใช้ในการวาดภาพระบายสีโดยขยายเรื่องราวกว้างออกไป ส่วนครูที่ปรึกษากิจกรรมของโรงเรียนเลยพิทยาคมกำหนดขั้นตอนโดย เริ่มจากสังเกตความสนใจของนักเรียน ให้นักเรียนเขียนภาพลายเส้นตามที่ตนเองต้องการให้ความรู้ในเรื่องทฤษฎีสีให้ศึกษาผลงานของรุ่นพี่ 2 - 3 ภาพเมื่อนักเรียนมีทักษะการใช้สีพอสมควรแล้วจึงกำหนดหัวเรื่องง่าย ๆ ที่อยู่ใกล้ตัวแล้วขยายจินตนาการกว้างออกไป สำหรับการส่งผลงานเข้าของโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง ครูที่ปรึกษากิจกรรมจะเป็นผู้นำข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกวดมาประชาสัมพันธ์พูดคุยให้นักเรียนได้ทราบถึงหัวข้อการประกวด ขนาดของภาพ วัสดุ-อุปกรณ์ที่ใช้ พร้อมกันนั้นก็ให้คำแนะนำให้แนวคิดในการสร้างงานตามหัวข้อเรื่องที่หน่วยงานจัดประกวดกำหนดและติดประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับการ ประกวดให้นักเรียนได้อ่านเพิ่มเติมไว้ที่ป้ายนิเทศในห้องปฏิบัติการอีกด้วย นักเรียนทุกคนสามารถส่งผลงานเข้าประกวดหากผลงานแล้วเสร็จสมบูรณ์และมีคุณภาพ โดยครูที่ปรึกษาจะเป็นผู้ดำเนินการจัดส่งให้ทางไปรษณีย์ สำหรับการแสดงผลงานทางศิลปะของนักเรียนโรงเรียนศรีสงครามวิทยาเมื่อสิ้นสุดโครงการครูที่ปรึกษาและนักเรียนจะช่วยกันจัดแสดงผลงานที่ห้องปฏิบัติการทางศิลปะของศูนย์ศิลป์สิรินธร และมีการคัดเลือกผลงานร่วมแสดงในโอกาสต่าง ๆ ตามที่หน่วยงานหรือเอกชนกำหนด ส่วนโรงเรียนเลยพิทยาคมส่วนใหญ่จัดแสดงผลงานเฉพาะนักเรียนที่ได้รับรางวัล โดยจัดแสดงไว้ที่อาคารศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาและบางปีก็นำไปแสดงที่หน้าศาลากลางจังหวัด ในงานประจำปีดอกฝ้ายบาน มะขามหวานเมืองเลย

สำหรับการติดต่อกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ในระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะ นักเรียนส่วนใหญ่ติดต่อกับ พ่อ-แม่หรือผู้ ปกครอง เพื่อขออนุญาตและขอให้สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์บางอย่าง ติดต่อกับอาจารย์ในหมวดวิชาศิลปศึกษาเพื่อขอคำแนะนำในด้านเนื้อหาและข้อคิดในการทำงาน ติดต่อกับเพื่อน ๆ และรุ่นพี่ เพื่อพูดคุยซักถาม ทิชมนให้กำลังใจ นอกจากนี้ การเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงปิดภาคเรียน นักเรียนยังต้องติดต่อกับรุ่นพี่ที่เคยประสบความสำเร็จจากการส่งผลงานเข้าประกวดและกำลังศึกษาต่อสาขาศิลปะในระดับอุดมศึกษา เพื่อขอคำแนะนำ กำลังใจ และวิธีการเขียนภาพด้วยเทคนิคต่าง ๆ

2.2 ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อมทางศิลปะ โรงเรียนศรีสงครามวิทยาใช้ห้องปฏิบัติการทางศิลปะของศูนย์ศิลป์สิรินธรเป็นสถานที่ปฏิบัติกิจกรรม ภายในห้องมีการจัดป้ายนิเทศแสดงผลงาน และติดประกาศข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกวดศิลปะ ภายนอกอาคารมี

การตกแต่งด้วยประติมากรรม และมีการเขียนภาพฝาผนังกำแพงประกอบทางเข้า-ออกของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม นอกจากนั้นในบางโอกาสก็มีการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ เช่น ที่อุทยานภูกระดึง ส่วนโรงเรียนเลยพิทยาคมใช้บริเวณห้องโถงของอาคารศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนศิลปศึกษาเป็นสถานที่ปฏิบัติกิจกรรม ภายในห้องมีการตกแต่งแสดงผลงานด้านจิตรกรรมไว้ที่บอร์ดและผนังห้อง มีการติดประกาศข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกวดศิลปะ ภายนอกอาคารมีการจัด สวนหย่อม ด้านข้างและด้านหน้าประตูทางเข้า

2.3 ด้านสื่อวัสดุ-อุปกรณ์ โรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมส่วนใหญ่ใช้วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับวาดภาพระบายสี เช่น กระดาษปรีฟ กระดาษชาร์ต กระดาษ 100 ปอนด์ สีโปสเตอร์ พู่กัน ดินสอ แลคเกอร์เคลือบสี ส่วนสื่อใช้ภาพผลงานดีเด่นของนักเรียน ภาพในหนังสือ สุจิตร์ ปฏิทิน วารสารต่าง ๆ และใช้สื่อประเภทวีดิทัศน์ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้โรงเรียนศรีสงครามได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน เอกชน หรือมูลนิธิต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ ส่วนโรงเรียนเลยพิทยาคมใช้เงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียนจัดซื้อเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการจัดเก็บสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ โรงเรียนทั้ง 2 แห่ง มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบคือ มีชั้นเก็บกระดาษ มีตู้เก็บสีโปสเตอร์ พู่กัน ดินสอ และแลคเกอร์เคลือบเงา มีห้องเก็บสื่อประเภทโทรทัศน์ วีดีโอ เครื่องเล่นเทป และผลงานตัวอย่าง

2.4 ด้านเวลา โรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในช่วงเวลาที่นักเรียนว่าง โดยครูที่ปรึกษากิจกรรมและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นผู้กำหนดช่วงเวลาเอง ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เวลาในช่วงวันหยุด วันเสาร์ วันอาทิตย์ ช่วงปิดภาคเรียน และช่วงหลังเลิกเรียน ส่วนการใช้เวลาปฏิบัติกิจกรรมแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับวันเวลา คือ ถ้าเป็นวันหยุด วันเสาร์ วันอาทิตย์ หรือช่วงปิดภาคเรียนใช้เวลาประมาณวันละ 5 - 6 ชั่วโมง ถ้าเป็นวันธรรมดาช่วงหลังเลิกเรียนใช้เวลาประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง

2.5 ด้านการติดตามสร้างขวัญและกำลังใจ ผู้บริหารโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและผู้บริหารโรงเรียนเลยพิทยาคม สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูที่ปรึกษาและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยการกล่าวชมเชยหน้าเสาธง และชมเชยในที่ประชุมครู - อาจารย์และหากนักเรียนส่งผลงานเข้าประกวดศิลปะในโอกาสต่าง ๆ แล้วได้รับรางวัล โรงเรียนก็สนับสนุนให้เดินทางไปรับรางวัล และหลังจากกลับมาโรงเรียนแล้ว ผู้บริหารก็จัดทำพิธีมอบรางวัลจากการได้รับอีกครั้งหนึ่ง

ที่หน้าเสาธง นอกจากนี้ยังมอบหมายให้ฝ่ายประสานงาน ครูที่ปรึกษากิจกรรมและฝ่ายประชาสัมพันธ์จัดบอร์ดแนะนำเกี่ยวกับประวัติและผลงานของนักเรียนที่ได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะอีกด้วย ส่วนครูที่ปรึกษากิจกรรมมีการสร้างขวัญและกำลังใจในระหว่างปฏิบัติงาน โดยการพูดคุยให้กำลังใจชื่นชมและให้คำแนะนำอย่างเป็นกันเอง มีการแจกวस्तุ อุปกรณ์ให้กับนักเรียน และในบางโอกาสมีการสังสรรค์รับประทานอาหารร่วมกับนักเรียนตลอดจนพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ นอกจากนี้ยังมีการมอบเกียรติบัตรในการเข้าร่วมกิจกรรมและมอบทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้วย

3. การประเมินผล

ผู้บริหารโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคม มีการประเมินผลก่อนอนุมัติโครงการ โดยการประเมินความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ สถานที่ และประเมินจากความสำเร็จของการจัดกิจกรรมในภาคเรียนที่ผ่านมา มีการประเมินผลระหว่างปฏิบัติงานโดยการติดตามความก้าวหน้าการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษากิจกรรมและนักเรียนว่า เป็นไปตามแผนหรือไม่และมีการประเมินผลหลังสิ้นสุดโครงการโดยการประเมินจากรายงานสรุปผลการปฏิบัติงาน ส่วนครูที่ปรึกษากิจกรรมมีการประเมินก่อนเสนอโครงการ โดยการศึกษาปัญหาและความจำเป็นที่ต้องจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา มีการประเมินผลระหว่างปฏิบัติงาน โดยการสังเกตพฤติกรรมและพัฒนาการทางด้านศิลปะของนักเรียน ตรวจผลงานระหว่างปฏิบัติงานและเมื่อสิ้นสุดโครงการหรือสิ้นภาคเรียนครูที่ปรึกษากิจกรรมมีการประเมินผล โดยการตรวจผลงาน จัดอันดับภาพ จัดแสดงผลงาน ประเมินจากการได้รับรางวัลและแฟ้มสะสมงาน นอกจากนี้ยังมีการประเมินผลให้กับนักเรียนที่ต้องการผลการประเมินเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจว่าผ่านหรือไม่ผ่านกิจกรรมตามโครงสร้างของหลักสูตรและมีการสรุปผลการดำเนินงานอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรประกอบภาพกิจกรรม แล้วรายงานผลต่อผู้บริหารโรงเรียนและกรมเจ้าสังกัดต่อไป ส่วนการประเมินตนเองของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่า มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ด้านศิลปะอยู่ในระดับปานกลาง โดยนักเรียนประเมินจากผลงานของตนเองเปรียบเทียบกับผลงานของเพื่อน ๆ ผลการติชมของครูที่ปรึกษากิจกรรม ครู-อาจารย์ในโรงเรียน ผู้ปกครอง รุ่นพี่ และประเมินจากการได้ร่วมแสดงงาน รวมทั้งการได้รับรางวัลจากการประกวด สำหรับผลการประเมิน โรงเรียนทั้ง 2 แห่ง ได้นำมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในชั้นเรียน และมีการเผยแพร่ผลของการจัดกิจกรรมแก่สถานศึกษา หน่วยงานอื่น ตลอดจนสื่อมวลชนต่าง ๆ ที่เข้ามาทำ

ข่าวและศึกษาดูงาน โดยจัดให้มีการแถลงข่าว บรรยาย ฉายวีดีโอ ผลการปฏิบัติงาน นำชมห้องปฏิบัติงานและห้องแสดงผลงานด้วย

5.2 การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง " การศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย " จะเห็นได้ว่าโรงเรียนศรีสงครามและโรงเรียนเลยพิทยาคม มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาตามแนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. การวางแผน

1.1 ด้านการเขียนโครงการ จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมมีการเขียนโครงการเสนอขออนุมัติจากผู้บริหารโรงเรียน ก่อนที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา โดยโรงเรียนศรีสงครามวิทยาใช้ชื่อโครงการว่า " โครงการเข้าค่ายศิลปะ " ส่วนโรงเรียนเลยพิทยาคมใช้ชื่อโครงการว่า " โครงการส่งเสริมการวาดภาพเพื่อส่งเข้าประกวดทั้งในและต่างประเทศ " ถึงแม้ว่าชื่อโครงการจะแตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณาจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมแล้วจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2529) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีรูปแบบการจัดที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป เช่น กิจกรรมค่ายศิลปะ มุมศิลปะ โครงการอบรมศิลปะวันหยุด (Kid's Art Corner และ Art Camp) แต่ก็มีจุดมุ่งหมายไปในทางเดียวกัน นอกจากนั้น หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 (2529) ยังได้เสนอว่า โครงการหรือกิจกรรมศิลปะที่โรงเรียนสามารถจัดได้มีหลายโครงการขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น โครงการจัดนิทรรศการผลงานศิลปะของนักเรียน โครงการศิลปะตกแต่งในโรงเรียน โครงการคัดเลือกผลงานศิลปะของนักเรียนไปแสดงนอกสถานที่ โครงการศิลปะตกแต่งนอกสถานที่ โครงการเลือกใช้วัสดุจากธรรมชาติมาสร้างสรรค์งานศิลปะ โครงการเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องด้านศิลปะมาเป็นวิทยากร

สำหรับผู้รับผิดชอบในการเขียนโครงการของทั้ง 2 โรงเรียน พบว่า ครูที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้รับผิดชอบในการเขียนโครงการ โดยครูที่ปรึกษาพยายามเขียนรายละเอียดให้ผู้บริหารเห็นถึงความสำคัญรับรู้และเข้าใจในโครงการ เมื่อผู้บริหารเห็นความสำคัญ รับรู้และเข้าใจก็จะประสานและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์และด้านอาคารสถานที่ซึ่งจะส่งผลให้ครูและนักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นการเขียนโครงการจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้บริหารสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้เป็นอย่างดี

นอกจากมีการเขียนโครงการเพื่อเสนออนุมัติจากผู้บริหารโรงเรียนแล้วพบว่า โรงเรียนศรีสงครามวิทยามีการเขียนโครงการเพื่อขอการสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และทุนการศึกษาจากหน่วยงาน เอกชน และมูลนิธิต่าง ๆ อีกด้วย ทั้งนี้เพราะโรงเรียน จัดสรรงบประมาณให้น้อยและนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างยากจน ส่วนโรงเรียนเลยพิทยาคมไม่มีการเสนอโครงการต่อหน่วยงานอื่น เพราะโรงเรียนจัดสรรงบประมาณให้อย่างเพียงพอ สำหรับลักษณะของโครงการ ทั้ง 2 โรงเรียน พบว่า เป็นโครงการต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา มีรูปแบบการเขียนตามประเพณีนิยมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีส่วนประกอบ คือ ชื่อโครงการ ลักษณะของโครงการ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย สถานที่ การดำเนินการ ระยะเวลาในการดำเนินการ วิธีดำเนินการ งบประมาณ ผู้รับผิดชอบโครงการ และผลที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งการเขียนโครงการตามประเพณีนิยมนี้ วิโรจน์ สารัตนะ (2532) ได้กล่าวว่าเป็นความพยายามที่จะเขียนรายละเอียดหรือส่วนประกอบต่าง ๆ เพื่อจะตอบคำถามว่า ใครทำอะไร ที่ไหน เท่าไร ทำไม่ และหวังผลอะไร

1.2 ด้านจุดมุ่งหมาย จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคม มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน คือ เน้นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ฝึกทักษะฝีมือทางด้านศิลปะเน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาศิลปศึกษาและสามารถนำความรู้ทักษะด้านศิลปะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมนักเรียนของกรมสามัญศึกษา (2534) ในข้อที่ว่า รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ และรู้จักคิดเป็นระบบริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาในข้อที่ว่าให้นักเรียนมีทักษะในการแสดงออกอย่างเสรี โดยอาศัยศิลปะเป็นสื่อและ

เพื่อให้ นำความรู้ และพัฒนาการทางศิลปะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2534) สำหรับผู้ที่รับผิดชอบในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา พบว่า ครูที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้กำหนดเอง โดยมีการปรึกษาหารือกับครูศิลปศึกษาบางคนในโรงเรียนแบบไม่เป็นทางการ มีการประชาสัมพันธ์จุดมุ่งหมายหรือโครงการในเอกสารแผนปฏิบัติการของโรงเรียนและเอกสารสรุปผลงานของหมวดวิชาศิลปศึกษา แต่ไม่มีการประชุมปรึกษาหารือและแจ้งจุดมุ่งหมายให้นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการทราบอย่างเป็นทางการ จึงพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่ไม่ทราบชัดเจนว่าจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาคืออะไร ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการจัดกิจกรรมไม่ตรงกัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นโครงการที่ไม่สมบูรณ์ ดังที่ คิลวปาทริกซ์ (Kilpatrick, 1958) กล่าวว่า โครงการที่สมบูรณ์ที่สุดนั้น นักเรียนจะต้องทราบจุดมุ่งหมายและนักเรียนต้องยอมรับร่วมกัน ตลอดจน จุดมุ่งหมายจะต้องมาจากสมาชิกของกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วย ดังนั้นครูที่ปรึกษากิจกรรมจึงควรแจ้งจุดมุ่งหมายให้นักเรียนรับรู้และเข้าใจตรงกัน นอกจากนี้ ควรจะมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์จุดมุ่งหมายหรือให้ขยายวงกว้างออกไปโดยการติดประกาศตามป้ายประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ในคู่มือนักเรียนซึ่งการเผยแพร่ในลักษณะดังกล่าว นอกจากนักเรียนจะเข้าใจจุดมุ่งหมายดีแล้ว ผู้ปกครองหรือบุคคลอื่นยังมีโอกาสได้รับทราบซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการต่อไป ส่วนการกำหนดจุดมุ่งหมายของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ว่าต้องการความรู้ความเข้าใจและฝึกทักษะฝีมือทางศิลปะ ต้องการแสดงผลงานทางศิลปะของตนเอง และต้องการส่งผลงานเข้าประกวด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชาติ สถาวร (2536) ที่ทำการวิจัย เรื่องความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการส่งผลงานเข้าประกวดร้อยละ 96.74 และเคยส่งผลงานเข้าประกวดมาแล้ว ร้อยละ 42.76 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า เมื่อมีการจัดกิจกรรมเสริม หลักสูตรศิลปศึกษาก็ควรจะมีการแสดงผลงาน หรือควรส่งผลงานเข้าประกวดด้วย เพื่อสนองความต้องการของนักเรียนส่วนใหญ่

1.3 ด้านบุคลากร จากผลการวิจัยพบว่า บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาของโรงเรียนศรีสงครามและโรงเรียนเลยพิทยาคม คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษากิจกรรม และนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวรส โพธินาม (2538) ที่พบว่า บุคคลที่รับรู้และช่วยในการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตรคือ ผู้บริหาร คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง คณะครูอาจารย์ และนักเรียน นอกจากนั้นยังสอดคล้อง

กับผลการวิจัยของ วณี ปัทมาลิขิตสกุล (2511) ที่พบว่า ผู้ร่วมดำเนินงานจัดกิจกรรมนักเรียนคือ ครูอาจารย์และนักเรียน

ผู้บริหารโรงเรียน มีบทบาทในการแต่งตั้งครูที่ปรึกษากิจกรรมเพื่อได้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมศิลปะอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรในคำสั่งโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อสนองนโยบายของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ในการแต่งตั้งครูทุกคน รับผิดชอบเป็นครูที่ปรึกษากิจกรรมอย่างน้อย 1 กิจกรรม นอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนยังมีบทบาทในการจัดสรรงบประมาณ และจัดอาคารสถานที่สำหรับจัดกิจกรรม ให้กับครูที่ปรึกษา กิจกรรมและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนติดตามดูแลการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและต้องรายงานผลการจัดกิจกรรมในแต่ละภาคเรียนให้กรมเจ้าสังกัดทราบด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2534)

สำหรับครูที่ปรึกษากิจกรรมของทั้ง 2 โรงเรียน เป็นครูศิลปศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการจัดกิจกรรมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา เพราะทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ครูที่ปรึกษากิจกรรมจะเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง กล่าวคือ ด้านการวางแผน ครูที่ปรึกษากิจกรรมจะต้องมีการวางแผนหรือเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น เตรียมความพร้อมในด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะเด็ก สื่อ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ การรับสมัครและการคัดเลือกนักเรียน ด้านการดำเนินงาน ครูที่ปรึกษากิจกรรมจะต้องจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและสนองความต้องการและความถนัดของนักเรียนต้องคอยให้คำปรึกษาแนะนำฝึกอบรมศิลปนิสัย สร้างขวัญและกำลังใจในระหว่างปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงงานและส่งผลงานเข้าประกวด ด้านการประเมินผล ครูที่ปรึกษากิจกรรมจะต้องมีการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิดและรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน นอกจากนั้นครูที่ปรึกษากิจกรรมยังมีบทบาทสำคัญในการ ติงตูดหรือกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างมาก เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมขึ้นอยู่กับความสมัครใจของนักเรียน ไม่มีการบังคับและต้องปฏิบัติกิจกรรมนอกเวลาเรียน ตลอดจนไม่มีการตัดสินผลการเรียน

จากบทบาทของครูที่ปรึกษาดังกล่าวข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่าครูที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดกิจกรรมศิลปะและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม

ศิลปะ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชาติ สถาวร (2536) ที่พบว่า บุคคลที่ให้การสนับสนุน การเรียนศิลปศึกษามากที่สุด คือ ครู-อาจารย์ เพราะครูอาจารย์เป็นผู้มีบทบาทในการเอื้ออำนวย ต่อการเรียนรู้ เป็นผู้ชี้แนะและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น เกิดการเรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2520) ดังนั้นครูที่ปรึกษาจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมศิลปะ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีเป็นที่สนใจของนักเรียน ซึ่ง สุลักษณ์ ศรีบุรี (2530) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของครูศิลปศึกษาไว้ว่า ควรเป็นผู้ที่มีรูปร่างหน้าตาดี เสียงดัง ฟังชัด สุขภาพ พละทานามัยดี มีอารมณ์ขัน ชอบความเป็นระเบียบ เข้าใจผู้อื่น มีความปรารถนา มีความยุติธรรม สอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2527) ที่กล่าวถึงบุคลิกลักษณะที่ดีของครูศิลปศึกษาว่า ควรมี กิริยาท่าทางเรียบร้อยและ อารมณ์ขัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชาติ สถาวร (2536) ที่พบว่า ลักษณะครูศิลปศึกษาที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือ ครูที่มีลักษณะร่าเริง แจ่มใส จากการสังเกตบุคลิกภาพ ของครูที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาของโรงเรียน ศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคม พบว่า มีรูปร่างหน้าตาดี เสียงดังฟังชัด สุขภาพ พละทานามัยดี ร่าเริง แจ่มใสและมีอารมณ์ขัน นอกจากนี้ครูที่ปรึกษากิจกรรมของทั้ง 2 โรงเรียน ยังมีลักษณะของครูศิลปะดีเด่น คือ เป็นแม่แบบที่ดีในการทำงานศิลปะ มีการใช้สื่อในการจัด กิจกรรม ทำตัวเป็นที่รักของนักเรียน มีความเป็นศิลปิน มีความเห็นอกเห็นใจและสนับสนุนนักเรียน (Little, 1993) ดังนั้น จึงทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ชอบและเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา อย่างต่อเนื่อง

ส่วนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการของโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคม มีการเตรียมความพร้อมเฉพาะด้านจิตใจและความรู้พื้นฐานทางด้านศิลปะคือ นักเรียนต้องมีความตั้งใจจริงและเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพราะหากนักเรียนคนใดมาเข้าร่วมกิจกรรมแบบ มาบ้างขาดบ้าง ความสามารถทางด้านศิลปะก็ไม่พัฒนาขึ้น ครูที่ปรึกษากิจกรรม ถือว่านักเรียนคน นั้นเลือกเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่ตรงตามความสนใจและความถนัดของตนเองที่แท้จริงก็ จะให้นักเรียนออกจากการเข้าร่วมกิจกรรมได้ และหากมีนักเรียนคนอื่นที่ยังไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม แต่มีความสนใจและมีความรู้พื้นฐานทางศิลปะก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโครงการนี้ได้เช่นกัน ซึ่งในเรื่องนี้น่าจะมีข้อดี คือเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ไปเลือกเข้าร่วมกิจกรรมอื่นตามที่ตน ถนัดหรือไปใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ในการทำกิจกรรมอย่างอื่น และในทางตรงกันข้ามก็เป็นการ เปิดโอกาสให้นักเรียนคนอื่นได้เข้ามาร่วมกิจกรรมโดยไม่มีปิดกั้น ส่วนการเตรียมความพร้อม ด้านวัสดุอุปกรณ์นักเรียนไม่มีความจำเป็นต้องเตรียมมา เพราะโรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์แจกให้

เพียงพอกับนักเรียนทุกคน ส่วนค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนก็ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ยกเว้นค่าใช้จ่ายส่วนตัว แต่กลับจะมีรายได้ ถ้านักเรียนมีผลงานดีเด่น ครูที่ปรึกษาก็จะส่งผลงานเข้าประกวดทำให้มีโอกาสได้รับเงินรางวัล และมีโอกาสจำหน่ายผลงานของตนเองได้ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนหารายได้ระหว่างเรียน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกรมสามัญศึกษา นอกจากนี้การส่งผลงานเข้าประกวดยังเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกทางศิลปะอย่างเต็มที่ ตั้งใจทำงานพยายามฝึกทักษะฝีมือของตนเองให้พัฒนายิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อนักเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชา ศิริภาษณ์ (2535) ที่พบว่า การประกวดศิลปะเด็กมีผลดีต่อผู้เรียนและเป็นกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร ซึ่งการจัดประกวดแข่งขัน ที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียนนั้น ต้องคำนึงถึงความเป็นสากล รางวัลสำหรับนักเรียน คำนึงถึงประโยชน์ของเด็กมากกว่าการแข่งขัน และต้องเป็นที่ยอมรับของสังคมด้วย (Lee, 1980)

1.4 ด้านงบประมาณ จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนศรีสงครามวิทยา มีการจัดสรรงบประมาณจากเงินบำรุงการศึกษา ให้กับหมวดวิชาศิลปศึกษา แล้วหมวดวิชาจึงจัดสรร ให้กับโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาอีกครั้งหนึ่ง ในแต่ละปี การศึกษาจะได้รับงบประมาณไม่เกิน 5,000 บาท งบประมาณจำนวนนี้หากเปรียบเทียบกับการจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมศิลปะในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดหรือในสวนกลางถือว่าน้อยมากซึ่งไม่เพียงพอกับการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ แต่ครูที่ปรึกษากิจกรรมก็ได้แก้ปัญหาโดยการเสนอของบประมาณจากหน่วยงาน หรือมูลนิธิต่าง ๆ และก็ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีทุกปีการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนในรูปของเงินทุนการศึกษา ดังเห็นได้จากปีการศึกษา 2540 ได้รับทุนการศึกษาจากหน่วยงานและมูลนิธิต่างๆ จำนวน 375,000 บาท การที่หน่วยงาน เอกชนหรือมูลนิธิต่าง ๆ ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาเป็นจำนวนมากและต่อเนื่องทุกปีนั้น น่าจะเป็นเพราะว่าโรงเรียนศรีสงครามวิทยาเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอที่อยู่ห่างไกลจากเมืองเจริญ และนักเรียนส่วนใหญ่ค่อนข้างยากจนแต่กลับมีการจัดกิจกรรมศิลปะดีเด่นโดยเห็นได้จากนักเรียนได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะเป็นจำนวนมากทั้งในและต่างประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 ถึง ปี พ.ศ. 2540 ได้รับรางวัลประมาณ 2,500 รางวัล ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะเด็กมากที่สุดของประเทศไทยในปัจจุบัน (เดชา ศิริภาษณ์, 2536) ส่งผลให้โรงเรียนและครูที่ปรึกษากิจกรรมมีชื่อเสียงจนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ดังจะเห็นได้จากการได้รับรางวัลพระราชทาน โรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่น อันมีกิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมดีเด่น และครูที่ปรึกษากิจกรรมได้รับรางวัลครูศิลปศึกษายอดเยี่ยมจากเขต การศึกษา 9 ได้รับรางวัล

ครูศิลปะยอดเยี่ยมนานาชาติ จากประเทศจีน ฯลฯ ด้วยเหตุดังกล่าว ข้างต้น จึงทำให้หน่วยงาน เอกชน มูลนิธิต่าง ๆ เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาและให้การ สนับสนุนด้านงบประมาณ หรือทุนการศึกษา เป็นประจำทุกปี

ส่วนโรงเรียนเลยพิทยาคมมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ศิลปศึกษาไว้โดยเฉพาะจากเงินบำรุงการศึกษาปีละประมาณ 30,000บาท ซึ่งครูที่ปรึกษากิจกรรม เห็นว่าเพียงพอสำหรับจัดกิจกรรมเพราะงบประมาณที่ได้รับนี้ใช้สำหรับจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ชนิด สั้นเปลืองเท่านั้น เช่น กระดาษ สีโปสเตอร์ ดินสอ พู่กัน ส่วนสื่อวัสดุอุปกรณ์ชนิดถาวร เช่น วีดีทัศน์ สไลด์ หนังสือ วารสารต่าง ๆ ใช้งบประมาณต่างหากจากทางโรงเรียนจัดสรรให้กับหมวดวิชา ศิลปศึกษา จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนพิทยาคมไม่มีปัญหาด้าน งบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งน่าจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนเลยพิทยาคมเป็นโรงเรียนมัธยม ศึกษาขนาดใหญ่ประจำจังหวัดเลย ตั้งอยู่ในชุมชนที่เจริญและมีนักเรียนจำนวนมาก จึงมีเงินบำรุง การศึกษาและเงินสนับสนุนจากผู้ปกครองจำนวนมาก ดังนั้นเงินงบประมาณที่จะจัดสรรให้กับ โครงการต่าง ๆ ในโรงเรียนจึงจัดสรรได้อย่างเพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลาวัลย์ ตันท์สุทธิวงศ์ (2536) ที่พบว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่พัฒนาแล้วและชาวบ้านมีฐานะทาง เศรษฐกิจค่อนข้างดี มักจะได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากชุมชน

2. การดำเนินงาน

2.1 ด้านกิจกรรมศิลปะ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนศรีสงครามวิทยา และผู้บริหารโรงเรียนเลยพิทยาคม สนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา ด้านการวาด ภาพระบายสีมากกว่ากิจกรรมด้านอื่น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารยึดความพร้อมของครูที่ปรึกษา กิจกรรมและความสนใจของนักเรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาจากการเสนอโครงการของครูที่ ปรึกษากิจกรรม และผลสำเร็จของการจัดกิจกรรมจากปีการศึกษาที่ผ่านมา และเห็นว่ากิจกรรม เสริมหลักสูตรศิลปศึกษาด้านการวาดภาพระบายสีประสบความสำเร็จจนได้รับรางวัลจากการ ประกวดศิลปะเป็นจำนวนมากสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน จึงเห็นว่าควรสนับสนุนกิจกรรมด้านนี้มากกว่า จึงมีการจัดสรรงบประมาณ จัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ให้ กับโครงการและส่งเสริมให้ครูที่ปรึกษากิจกรรมนำผลงานของนักเรียนมาจัดนิทรรศการและส่งผล งานเข้าประกวด

ครูที่ปรึกษากิจกรรมของโรงเรียนศรีสงครามวิทยา และโรงเรียนเลยพิทยาคม มุ่งจัดกิจกรรมด้านการวาดภาพระบายสี เพราะครูที่ปรึกษากิจกรรมเห็นว่าการวาดภาพระบายสีสะดวกต่อการเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ง่ายต่อการฝึกปฏิบัติและกิจกรรมด้านนี้ถือว่าเป็นพื้นฐานในการเรียนศิลปะซึ่งนักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้สึกภายในออกมาเป็นรูปภาพได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับ นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525) ที่กล่าวว่า กิจกรรมด้านการวาดภาพระบายสี ถือว่าเป็นกิจกรรมศิลปะประเภทหนึ่งที่คุณวาดสามารถถ่ายทอดความรู้สึกภายในออกมาเป็นรูปธรรมให้ผู้อื่นได้เห็นและเข้าใจได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ กิจกรรมศิลปะด้านการวาดภาพระบายสียังได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะเห็นได้จากการสนับสนุนให้มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานและจัดประกวดศิลปะด้านการวาดภาพอยู่เป็นประจำทุกปี เช่น การประกวดศิลปกรรม ปตท. การประกวดภาพวาดของฟิลิปส์ การประกวดภาพเขียนเด็กและเยาวชน อสมท. เป็นต้น และในการส่งผลงานเข้าประกวดนี้ครูที่ปรึกษากิจกรรมเห็นว่ามีผลดีด้านการสร้างขวัญและกำลังใจในเชิงจิตวิทยา เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกทางศิลปะ ทำให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดชาศิริภานนท์ (2536) ที่พบว่า ครูศิลปศึกษาในกรุงเทพมหานคร และเขตการศึกษา 9 ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการประกวดศิลปะเด็กมีผลดี เพราะทำให้นักเรียนมีความตื่นตัว ได้แสดงความสามารถของตนเอง เป็นการส่งเสริมการแสดงออกทางด้านศิลปะของเด็ก และเพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน ตลอดจนเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ยังพบว่า การประกวดศิลปะเด็กเป็นกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร เพราะเป็นการพัฒนาทางด้านทักษะฝีมือ การแสดงออกของเด็กและเด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากภายนอก รวมทั้งเป็นการพัฒนาความสามารถทางด้านศิลปะตามความถนัดความสนใจ และเป็นการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เห็นคุณค่าในด้านศิลปะวัฒนธรรม

สำหรับการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ ครูที่ปรึกษากิจกรรมของโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกัน คือ ระยะเวลาครูที่ปรึกษากิจกรรมแนะนำให้นักเรียนฝึกเขียนภาพด้วยดินสอ (Sketch) โดยใช้เรื่องราวง่ายๆ จากสิ่งใกล้ตัว ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและชีวิตความเป็นอยู่พร้อมกับแนะนำให้นักเรียนได้เข้าใจถึงเรื่องขนาด สัดส่วน รูปร่างรูปทรง แสงเงา และการจัดองค์ประกอบศิลป์ ต่อมาจึงให้เรียนรู้เรื่องทฤษฎีสีและฝึกวาดภาพระบายสีตามเรื่องราวในระยะแรก เมื่อนักเรียนมีความรู้และเข้าใจเรื่องการจัดองค์ประกอบศิลป์และทฤษฎีการใช้สีดีแล้ว จึงให้นักเรียนนำหลักการเหล่านี้มาใช้ในการวาด

ภาพระบายสีโดยขยายเรื่องราวไปสู่วิถีชีวิตหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่กว้างออกไป การที่ครูที่ปรึกษา กิจกรรมของทั้งสองโรงเรียนมีขั้นตอนการฝึกปฏิบัติกิจกรรมคล้ายคลึงกัน น่าจะเป็นเพราะว่าครูที่ ปรึกษากิจกรรมทั้งสองคนเคยปฏิบัติงานร่วมกันที่โรงเรียนศรีสงครามวิทยามาก่อน

จากขั้นตอนการปฏิบัติงานดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าครูที่ปรึกษากิจกรรมจะเน้นไปที่ การกำหนดเนื้อหาเรื่องราวที่ใกล้ตัวให้นักเรียนได้คิดพิจารณาแล้วจึงนำมาถ่ายทอดโดยการวาด ภาพระบายสี ซึ่งถือว่าการสอนแบบกำหนดหัวข้อเรื่อง (Topic) เป็นหลัก ในเรื่องนี้ จากงาน วิจัยของ โกศล พลุลอย (2534) พบว่า การสอนศิลปะแบบตั้งหัวข้อเรื่อง ให้นักเรียนได้แสดงออก ตามความสามารถและความถนัดตามธรรมชาติของแต่ละคน เป็นกลวิธีสอนศิลปะที่ส่งเสริมการ แสดงออกทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความคิดจินตนาการได้อย่างอิสระเสรีและมีขอบเขตที่ กว้างขวางมากที่สุด การตั้งหัวข้อเรื่องที่ใกล้ตัวแล้วขยายกว้างออกไป เช่น เริ่มจากร่างกายใน ครอบครัว โรงเรียน บุคคลและสิ่งที่น่าสนใจ กีฬา ดนตรี สัตว์ การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ ความ คิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง พิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อถือ และความใฝ่ฝัน จินตนาการ ฯลฯ (เลิศ อานันท์นะ, 2523) การตั้งหัวข้อเรื่องในลักษณะดังกล่าว ถือว่ามีความหมายและมี แรงจูงใจต่อ การแสดงออกของนักเรียน ทั้งนี้จากเหตุผลทางจิตวิทยาที่ว่า คนเราทุกคนย่อมมีความพอใจที่จะ ให้ความสำคัญ และความสนใจเกี่ยวกับตนเอง (อัตตา) มากกว่าคนอื่น แล้วจึงพัฒนาระดับ ความสนใจไปสู่สิ่งแวดล้อมรอบตัวที่กว้างไกลออกไป

ในระหว่างที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ พบว่า ครูที่ปรึกษากิจกรรมจะคอยให้คำ แนะนำและให้ความรู้ในเรื่องเส้น สีแสงเงาและการจัดองค์ประกอบอย่างใกล้ชิด ตลอดจนนำภาพ ตัวอย่างมาให้นักเรียนศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างงาน และการให้คำแนะนำระหว่างปฏิบัติ กิจกรรมครูที่ปรึกษาได้สร้างบรรยากาศแบบเป็นกันเอง โดยการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง ให้ อิสระในการปฏิบัติงานแก่นักเรียน ไม่มีข้อกำหนดที่เคร่งครัดและในบางโอกาสมีการสร้าง บรรยากาศด้วยการเปิดเพลงให้ฟัง เปิดทีวีหรือวิดีโอให้ดู รับประทานอาหารร่วมกัน บรรยากาศ เหล่านี้ย่อมทำให้นักเรียนสนุกสนานเพลิดเพลินไม่เคร่งเครียด จึงถือว่าเป็นบรรยากาศทางการ เรียนการสอนที่ดีอย่างหนึ่ง ดังที่ สุมน อมรวิวัฒน์ (2526) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่ ดีควรมีบรรยากาศที่รื่นรมย์สนุกสนานเพลิดเพลิน และเป็นกันเอง

จากการดำเนินงานด้านกิจกรรมศิลปะในโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลย พิตยาคมดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนทั้ง 2 แห่งนี้ สนับสนุนกิจกรรมศิลปะ ด้านการ

วาดภาพระบายสีตามความพร้อมของครูที่ปรึกษากิจกรรมและความสนใจของนักเรียนซึ่งการที่นักเรียนสนใจกิจกรรมศิลปะด้านการวาดภาพระบายสีก็น่าจะขึ้นอยู่กับครูที่ปรึกษากิจกรรมที่ใช้เทคนิคการสอนและกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่น่าสนใจ การสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและการสนับสนุนให้นักเรียนส่งผลงานเข้าประกวด สอดคล้องงานวิจัยของสุชาติดา สดาวร (2536) ที่พบว่า บุคคลที่ให้การสนับสนุนการเรียนศิลปะศึกษามากที่สุดคือ ครู อาจารย์ และนักเรียน ส่วนใหญ่ต้องการส่งผลงานเข้าประกวด นอกจากนี้ยังพบว่า กิจกรรมที่นักเรียนสนใจมากที่สุดคือ กิจกรรมวาดภาพระบายสี ซึ่งการที่นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมใดที่ตนเองสนใจย่อมทำให้นักเรียนเรียนรู้หรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นได้ดีและทำให้มีโอกาสประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับ เลิศ อานันท์นะ (2518) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลได้ย่อมเกิดจากความสนใจของนักเรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของความสนใจและจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดความชอบมีเจตคติที่ดีต่อประสบการณ์ที่ได้รับ ดังนั้นการที่นักเรียนโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและนักเรียนโรงเรียนเลยพิทยาคมประสบผลสำเร็จจากการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะ จนทำให้ผลการเรียนวิชาศิลปะดีขึ้น ได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะเป็นจำนวนมากและสามารถสอบเข้าศึกษาต่อสาขาวิชาศิลปะในระดับอุดมศึกษาได้จำนวนมากขึ้นก็น่าจะมาจากการที่นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจและการจัดประสบการณ์ของครูที่ปรึกษาที่ทำให้นักเรียนเกิดความชอบ นั่นเอง

2.2 ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อมทางศิลปะ จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนศรีสงครามวิทยาใช้ห้องปฏิบัติการทางศิลปะของศูนย์ศิลปศึกษา เป็นสถานที่ปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งเป็นอาคารเอกเทศไม่ปะปนกับวิชาอื่น การจัดสภาพภายในห้องปฏิบัติกิจกรรม พบว่า มีทั้งการจัดโต๊ะเก้าอี้ให้นักเรียนปฏิบัติงานแบบกลุ่ม และมีการจัดบริเวณว่างให้นักเรียนนั่งปฏิบัติงานบน พื้นห้อง การจัดสถานที่ในลักษณะนี้ทำให้มีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ซึ่งโดยเฉลี่ยมีพื้นที่มากกว่า 1.50 ตร.ม. ต่อนักเรียน 1 คน จึงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานในภูมิภาคเอเชียที่กำหนดไว้ว่า ขนาดของห้องเรียนที่เหมาะสมควรมีพื้นที่เฉลี่ย 1.50 ตร.ม. ต่อนักเรียน 1 คน (พัชริน สงวนผลไพบูรณ์, 2538) การจัดห้องแบบนี้นอกจากจะมีข้อดีทำให้พื้นที่กว้างขวางแล้ว ยังทำให้นักเรียนมีอิสระในการปฏิบัติงาน คือ จะปฏิบัติงานบนโต๊ะแบบกลุ่ม หรือปฏิบัติงานบนพื้นห้องก็ได้ และสามารถเดินไปมาได้ อย่างสะดวก แต่มีข้อเสียคือถ้านักเรียนเดินไปเดินมาอย่างไม่ระมัดระวังอาจเหยียบหรือสะดุดวัสดุอุปกรณ์ที่วางอยู่บนพื้นห้องได้ และต้องทำความสะอาดพื้นห้องอยู่เสมอเพราะต้องใช้พื้นเป็นที่นั่ง

ปฏิบัติงาน นอกจากนั้นภายในห้องปฏิบัติการยังมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมคือ มีก๊อคน้ำ อ่างน้ำ มีตู้สำหรับเก็บสื่อการเรียนการสอน มีลิคเกอร์เก็บวัสดุอุปกรณ์ มีชั้นวางผลงานและมีการจัดบรรยากาศที่น่าสนใจ คือ มีป้ายนิเทศแสดงผลงานของนักเรียน มีป้ายประกาศเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารการประกวดศิลปะ มีบริเวณเปิดโล่งเห็นทิวทัศน์ภายนอกห้องได้อย่างชัดเจน จากสภาพห้องปฏิบัติการของโรงเรียนศรีสงครามดังกล่าวข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า เป็นห้องปฏิบัติการที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมศิลปะโดยเฉพาะและน่าจะเป็นไปตามต้องการของครูที่ปรึกษากิจกรรมหรือครูศิลปศึกษาโดยทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชริน สงวนผลไพโรจน์ (2538) ที่พบว่าครูศิลปศึกษามีความต้องการเกี่ยวกับห้องปฏิบัติการดังนี้ ด้านลักษณะในห้องปฏิบัติการ มีความต้องการสูงสุดคือ การมีห้องปฏิบัติการที่ออกแบบสำหรับการเรียนศิลปะโดยเฉพาะ การมีห้องปฏิบัติการเฉพาะวิชาแต่ละประเภทและการมีพื้นที่สำหรับเก็บของขนาดใหญ่หรือของจำนวนมาก ด้านวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการ มีความต้องการสูงสุด คือ ก๊อคน้ำในห้องปฏิบัติการ ตู้เก็บวัสดุสิ้นเปลือง และชั้นวางงานประเภทจิตรกรรมประติมากรรมและงานแขวนประดับที่เสร็จแล้ว ด้านสื่อการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการมีความต้องการสูงสุด คือ ตู้สำหรับเก็บสื่อการเรียนการสอนและเครื่องวัดทัศนเฉพาะในหมวดวิชา ด้านการจัดการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการ มีความต้องการสูงสุดคือการมีเวลาให้นักเรียนทำกิจกรรมอิสระอย่างชัดเจน การจัดโต๊ะปฏิบัติการแบบกลุ่ม ด้านบรรยากาศในห้องปฏิบัติการ มีความต้องการสูงสุดคือ การจัดแสดงผลงานนักเรียนในห้องปฏิบัติการ การมีห้องที่มีบริเวณเปิดโล่งเห็นทิวทัศน์ภายนอก และการที่ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการตกแต่งผลงานศิลปะภายในห้องปฏิบัติการร่วมกัน

สำหรับการจัดสิ่งแวดล้อมภายนอกอาคารโรงเรียนศรีสงครามวิทยา มีการจัดสวนหย่อม ตกแต่งด้วยประติมากรรมที่กลมกลืนกับธรรมชาติ มีการเขียนภาพฝาผนังกำแพงทางเข้า-ออกของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมด้วยเรื่องราวที่เกี่ยวกับธรรมชาติ ซึ่งกล่าวได้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร เป็นที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียนหรือบุคคลที่ผ่านไปมา

ส่วนโรงเรียนเลยพิทยาคมไม่มีห้องปฏิบัติการแยกเป็นอาคารเอกเทศโดยเฉพาะจึงใช้อาคารศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนศิลปศึกษาเป็นสถานที่สำหรับปฏิบัติการซึ่งส่วนประกอบของอาคารไม่ค่อยทันสมัยนัก เช่น ไม่มีห้องน้ำ มีอ่างน้ำเพียงจุดเดียว บริเวณเปิด โล่งมีน้อย จึงไม่ค่อยเห็นทิวทัศน์ภายนอกและอากาศถ่ายเทไม่สะดวก อย่างไรก็ตามอาคารนี้ก็มีห้องโถงขนาดใหญ่จึงทำให้ครูศิลปศึกษาสามารถใช้บอร์ดแสดงผลงานและตู้เก็บวัสดุอุปกรณ์กันเป็น 3 ส่วนได้

คือ ส่วนที่ 1 เป็นทั้งห้องเรียนและห้องทำงานพิเศษ ส่วนที่ 2 เป็นห้องแสดงผลงาน และส่วนที่ 3 เป็นทั้งห้องเรียนและห้องปฏิบัติกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา ซึ่งแต่ละส่วนสามารถเดินได้อย่างสะดวก จากการจัดแบ่งห้องลักษณะดังกล่าวถือว่าเป็นการใช้สถานที่ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับ ภาควิชา สาสรร (2519) ที่กล่าวว่า การบริหารอาคารสถานที่มิได้ขึ้นอยู่กับ การดัดแปลงอาคารสถานที่ที่มีอยู่ให้ทันสมัย แต่ควรพยายามใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ และควรยึดหลักของลักษณะอาคารเรียนที่ดี ดังนี้

1. ประโยชน์ใช้สอย
2. ดัดแปลงได้หลายอย่าง
3. ขยายตัวได้สะดวก

ส่วนการตกแต่งสถานที่ภายในห้อง เนื่องจากสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาอยู่รวมกันกับส่วนที่เป็นห้องเรียน และส่วนที่เป็นห้องแสดงนิทรรศการผลงานนักเรียน การตกแต่งสถานที่จึงอยู่ในภาพรวมของห้องโถงใหญ่ กล่าวคือ มีการจัดแสดงผลงานค่อนข้างถาวรไว้ที่ผนังอาคารโดยรอบ มีการจัดแสดงผลงานหมุนเวียนที่ป้ายนิเทศในส่วนของห้องนิทรรศการ มีการติดป้ายประกาศข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกวดศิลปะที่ป้ายนิเทศผนังห้อง มีตู้เก็บวัสดุอุปกรณ์ มีก๊อกน้ำและอ่างล้างมือ นอกจากนั้นยังมีห้องพักครูขนาดเล็กจำนวน 2 ห้อง เป็นที่เก็บผลงาน เก็บสื่อประเภทครุภัณฑ์เช่น วีดิทัศน์ สไลด์ เทป เป็นต้น จากการจัดสถานที่ของโรงเรียนเลยพิทยาคมที่มีทั้งส่วนที่เป็นห้องเรียน ห้องแสดงนิทรรศการผลงาน และห้องปฏิบัติการ อยู่รวมในห้องโถงใหญ่เดียวกัน ย่อมทำให้เกิดผลดีแก่นักเรียนในระหว่างปฏิบัติงาน เพราะนักเรียนสามารถใช้ผลงานที่มีอยู่ในห้องแสดงนิทรรศการเป็นสื่อหรือเป็นแนวทางในการสร้างงานได้อย่างสะดวก นอกจากนั้นยังช่วยกระตุ้นให้นักเรียนตั้งใจปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นเพื่อที่จะได้แสดงผลงานในห้องนิทรรศการนี้ด้วย แต่ก็มีข้อเสียในด้านการเป็นสัดส่วนเอกเทศโดยเฉพาะ

สำหรับการจัดสิ่งแวดล้อมภายนอกอาคาร ของโรงเรียนเลยพิทยาคม พบว่าไม่มีการเขียนภาพฝาผนังและจัดตกแต่งประติมากรรม แต่มีการจัดสวนหย่อมและแสดงผลงานบางส่วนไว้ที่ป้ายนิเทศกลางแจ้งหน้าอาคารศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนหรือบุคคลต่างๆ หันมาสนใจการจัดกิจกรรมศิลปะในโรงเรียนมากขึ้น

จากการจัดสถานที่สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของโรงเรียนศรีสงครามวิทยา และโรงเรียนเลยพิทยาคมดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าโรงเรียนศรีสงครามมีความพร้อมในด้านสถานที่มากกว่า ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าโรงเรียนศรีสงครามเป็นที่ตั้งของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งออกแบบอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมศิลปะโดยเฉพาะ รวมทั้งมีบริเวณเป็นเอกเทศไม่ปะปนกับอาคารเรียนอื่น อย่างไรก็ตามโดยภาพรวมในการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมทางศิลปะของโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมก็มีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาเพราะต่างก็มีอาคารสถานที่เป็นเอกเทศเฉพาะวิชาศิลปศึกษา และมีห้องปฏิบัติการที่กว้างขวางสะอาดเรียบร้อย เป็นสัดส่วน มีการจัดการป้ายนิเทศตกแต่งสถานที่เป็นที่น่าสนใจ เอื้ออำนวยความสะดวกแก่นักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่จึงพอใจกับสถานที่และสิ่งแวดล้อมทางศิลปะในโรงเรียนของตนเอง จึงทำให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียนก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาศิลปศึกษาโอกาสที่นักเรียนจะประสบผลสำเร็จจึงมีสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อราคา (Araca, 1982) ที่พบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน หมุนเวียนสิ่งแวดล้อม จัดศูนย์กิจกรรมและจัดกลุ่มกิจกรรมเฉพาะจะช่วยให้การจัดกิจกรรมศิลปะในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้รับความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สตูเอคส์ (Stueck, 1992) ที่พบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนมีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้และสนองตอบต่อการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมฤดี มหาภาสกร (2531) ที่พบว่า นักเรียนพอใจสภาพภายในห้องเรียน เพราะห้องเรียนมีความสะอาด มีการจัดป้ายนิเทศอย่างสวยงาม เป็นสัดส่วนห้องเรียนกว้างขวางเหมาะสำหรับการจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมที่ทำให้นักเรียนพอใจเหล่านี้ จะทำให้นักเรียนสนใจเกิดทักษะและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

2.3 ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์คล้ายกันคือ ส่วนใหญ่ใช้สื่อจากผลงานดีเด่นหรือผลงานที่ได้รับรางวัล ด้านการวาดภาพระบายสีของนักเรียน ทั้งที่เป็นผลงานจริงและภาพถ่าย สอดคล้องกับ งานวิจัยของ อัคพล เดชะพกุล (2537) ที่พบว่า สื่อที่ครูศิลปศึกษาเขตการศึกษา 9 นำมาใช้บ่อยที่สุดคือการนำเอาผลงานนักเรียนเองมาเป็นสื่อ ซึ่งนอกจากจะเป็นการประหยัดแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นเพื่อที่ผลงานตนเองจะได้เป็นแบบอย่างบ้าง นอกจากนี้ยังใช้สื่อจากสิ่งพิมพ์ เช่น สูจิบัตร ปฏิทินภาพ โปสเตอร์ หนังสือและวารสารต่าง ๆ ซึ่งสื่อเหล่านี้ได้จากการร่วมแสดงงาน การส่งผลงานเข้าประกวดหรือได้จากหน่วยงาน เอกชน มูลนิธิต่าง ๆ

จัดส่งมาให้และได้จากห้องสมุดโรงเรียนสวนประภทวิทัศน์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความสำเร็จจากการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะด้านการวาดภาพระบายสี ซึ่งใช้เพื่อกระตุ้นและเร้าความสนใจ และใช้ผ่อนคลายความตึงเครียดด้วยการฉายวีดีโอเรื่องราวทั่วไป ทั้งที่เป็นเรื่องความบันเทิง สารคดี แหล่งท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญ เป็นต้น ส่วนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่โรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมใช้วัสดุอุปกรณ์ด้านการวาดภาพ ระบายสี เช่น กระดาษ ดินสอ สีโปสเตอร์ กระดาษรองเขียน พู่กัน จานผสมสี ถังน้ำ เพราะโรงเรียนทั้ง 2 แห่งนี้ มุ่งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาด้านการวาดภาพระบายสี

สำหรับที่มาของ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ โรงเรียนศรีสงครามวิทยาส่วนใหญ่ได้รับการ สนับสนุนจากหน่วยงาน เอกชน และมูลนิธิต่าง ๆ โดยครูที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้เสนอโครงการ ขอความอนุเคราะห์และในบางโอกาสมีการติดต่อพูดคุยเป็นการส่วนตัวซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนหรือบริจาคด้วยดีมาโดยตลอด ในรูปของสื่อวัสดุอุปกรณ์ ทุนการศึกษา และในปีการศึกษา 2540 ยังได้รับบริจาครถตู้ จำนวน 1 คัน เพื่อใช้ในกิจกรรมศิลปะของศูนย์ศิลปิธีรินธรด้วย การที่โรงเรียนศรีสงครามวิทยาได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี น่าจะมาจากผลของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาอย่างเข้มข้นของครูที่ปรึกษากิจกรรม ส่งผลให้นักเรียนมีผลงานดีเด่นและได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะเด็กเป็นจำนวนมาก สร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนและครูที่ปรึกษากิจกรรม จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ (เดชา ศิริภาษณ์,2536) ดังนั้นการที่ครูที่ปรึกษากิจกรรมหรือโรงเรียนจะขอความอนุเคราะห์ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์หรือทุนการศึกษา จึงได้รับการสนับสนุนด้วยดี

ส่วนโรงเรียนเลยพิทยาคมไม่มีการเสนอโครงการเพื่อขอสนับสนุนด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนเลยพิทยาคมเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ประจำจังหวัด ตั้งอยู่ในชุมชนใหญ่มีนักเรียนจำนวนมาก ผู้ปกครองส่วนใหญ่ฐานะเศรษฐกิจค่อนข้างดี จึงได้รับเงินบำรุงการศึกษาและเงินสนับสนุนจากชุมชน หรือผู้ปกครองเป็นจำนวนมาก โรงเรียนจึงมีงบประมาณสนับสนุน และสามารถจัดซื้อหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ให้กับโครงการได้อย่างเต็มที่ และเพียงพอตามความต้องการของครูที่ปรึกษากิจกรรมและนักเรียน ดังนั้นครูที่ปรึกษากิจกรรมจึงไม่มีการเสนอโครงการขอความอนุเคราะห์สื่อ วัสดุอุปกรณ์ จากหน่วยงาน เอกชน และมูลนิธิต่าง ๆ สอดคล้องกับ วิจิตร วรุตบางกูร (2530) ที่กล่าวว่า โดยมากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มักตั้งอยู่

ในเขตชุมชน ได้รับความนิยมจากประชาชนทั่วไป จึงมีความพร้อมในทุกด้าน เช่น ด้านงบประมาณ ความพร้อมของอาคารสถานที่ ความพร้อมของอุปกรณ์การเรียน

ส่วนการเก็บสื่อ วัสดุอุปกรณ์ โรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมมีห้องและตู้เก็บอย่างเป็นสัดส่วนสะดวกต่อการนำมาใช้ในระหว่างปฏิบัติกิจกรรมเพราะเก็บรักษาไว้ที่ห้องปฏิบัติการ และที่ห้องพัสดุซึ่งอยู่ติดกัน นอกจากนั้น นักเรียนยังสามารถเลือกใช้สื่อประเภทภาพผลงานด้านจิตรกรรม และสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ เช่น สูจิบัตร ปฏิทินภาพ ไปสเตอร์ หนังสือวารสารต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก เพราะครูที่ปรึกษาเก็บไว้ในตู้และชั้นวางที่นักเรียนสามารถเปิดปิดใช้เองได้ ซึ่งเป็นการให้ความอิสระแก่นักเรียนและเป็นการฝึกความรับผิดชอบในการดูแลรักษาและจัดเก็บสื่อด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะคล้ายกัน คือ ส่วนใหญ่ใช้สื่อจากผลงานดีเด่นหรือผลงานที่ได้รับรางวัลจากการประกวด และส่วนใหญ่ใช้วัสดุ อุปกรณ์ด้านการวาดภาพระบายสี ซึ่งสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ส่วนใหญ่โรงเรียนศรีสงครามได้รับการสนับสนุน จากหน่วยงานเอกชน มูลนิธิต่าง ๆ ส่วนโรงเรียนเลยพิทยาคมได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้โรงเรียนทั้ง 2 แห่งนี้ มีความพร้อมในด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ส่งผลให้การปฏิบัติกิจกรรมศิลปะของนักเรียนเป็นไปด้วยความราบรื่น สนองความต้องการในการแสดงออกด้านศิลปะได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นการมีความพร้อมด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ จึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนทั้งสองแห่งนี้ประสบผลในการจัดกิจกรรมศิลปะจนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป สอดคล้องกับ ประเทิน มหาจันทร์ (2525) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปฏิบัติ ถ้าจะให้ได้ผลสมบูรณ์จะต้องมีวัสดุอุปกรณ์อย่างพร้อมมูลหาไม่แล้วคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการปลูกฝังให้นักเรียนจะไม่เกิดขึ้น

2.4 ด้านเวลา จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคม ใช้เวลาสำหรับจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในช่วงวันหยุด วันเสาร์ วันอาทิตย์ ช่วงปิดภาคเรียน โดยเฉพาะในช่วงปิดภาคเรียน โรงเรียนทั้ง 2 แห่งนี้ มีการจัดกิจกรรมศิลปะอย่างเข้มข้นโดยมีการเข้าค่ายเพื่อปฏิบัติกิจกรรมศิลปะอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เป็นไปตามความต้องการของครูที่ปรึกษากิจกรรมและนักเรียน การที่ครูที่ปรึกษากิจกรรมและนักเรียนต้องการใช้เวลาในช่วงวันเวลาดังกล่าว น่าจะเป็นเพราะว่า ครูที่ปรึกษากิจกรรมไม่ต้องการทำกิจกรรมหลาย

อย่างไรในเวลาเดียวกัน เช่น ไม่ต้องทำการสอนในชั้นเรียน หรือไม่ต้องทำหน้าที่พิเศษอย่างอื่นในโรงเรียน ส่วนนักเรียนก็ต้องการมีเวลาปฏิบัติกิจกรรมอย่างเพียงพอ โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา และต้องการมีอิสระในการปฏิบัติงานโดยไม่ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบที่เคร่งครัด ดังนั้นการจัดกิจกรรมในช่วงวันหยุด วันเสาร์ วันอาทิตย์ ช่วงปิดภาคเรียน จึงทำให้ครูที่ปรึกษากิจกรรมมีเวลาดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดมากกว่าวันธรรมดา นักเรียนก็ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาไม่ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบที่เคร่งครัดของโรงเรียนการปฏิบัติงานย่อมเป็นไปได้ด้วยความอิสระ บรรยากาศในการปฏิบัติงานก็เป็นกันเอง ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ได้มากกว่า นักเรียนส่วนใหญ่จึงต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในช่วงวันหยุดและช่วงปิดภาคเรียนมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ สถาวร (2536) ที่พบว่า ช่วงเวลาที่นักเรียนต้องการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะมากที่สุด คือ ช่วงปิดเทอม

2.5 การสร้างขวัญและกำลังใจ จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนศรีสงครามวิทยา และผู้บริหารโรงเรียนเลยพิทยาคม ติดตามสร้างขวัญ และกำลังใจแก่ครูที่ปรึกษา โดยการพูดคุยกล่าวคำชมเชยการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษากิจกรรมในที่ประชุมครู - อาจารย์ ที่หน้าเสาธง นอกจากนั้นยังได้มอบหมายให้ฝ่ายประสานงานร่วมกับฝ่ายประชาสัมพันธ์โรงเรียนจัดแฟ้มประวัติและผลงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะเด็กของครูที่ปรึกษากิจกรรมเพื่อเผยแพร่แก่เพื่อนร่วมงานและผู้ศึกษาดูงาน การที่ผู้บริหารโรงเรียนสร้างขวัญและกำลังใจในลักษณะดังกล่าวเป็นการสร้างความยอมรับในการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษากิจกรรมให้กับเพื่อนร่วมงานและเป็นการแสดงถึงความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดของผู้บริหารที่มีต่อครูที่ปรึกษากิจกรรม ซึ่งย่อมทำให้ครูที่ปรึกษากิจกรรมมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ดังที่ เกษม สุวรรณกุล (Kasem Suwanakul, 1962 อ้างถึงใน กาญจนา พงษ์หา, 2534) ได้กล่าวว่า ผู้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิดย่อมมีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจและการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับ แอปเปิลไวท์ (Applewhite, 1965) ที่กล่าวว่า หากผู้ทำงานพึงพอใจในเพื่อนร่วมงานย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจในงานที่กำลังทำอยู่ นอกจากนั้น มิลเลท (Millen, 1980) ยังได้กล่าวถึงผู้บริหารที่มีต่อครูศิลปศึกษาว่า ผู้บริหารควรจะยอมรับและเห็นความสำคัญ มีทัศนคติที่ดีต่อครูที่สอนวิชาศิลปศึกษาและควรจะให้การสนับสนุนในด้านการปฏิบัติงานให้ความเป็นมิตรเป็นผู้คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดจนมีการสนับสนุนในด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ครูศิลปศึกษาทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากผู้บริหารจะสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ครูที่ปรึกษากิจกรรมแล้วยังสร้างขวัญและกำลังใจในปฏิบัติงานของนักเรียนด้วย โดยในบางโอกาสได้เข้ามาพูดคุยให้กำลังใจในระหว่างที่นักเรียนกำลังปฏิบัติงาน และหากนักเรียนมีผลงานดีเด่นจนได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะ ผู้บริหารก็จะมีการกล่าวชมเชยและมอบโล่รางวัลหรือเกียรติบัตรที่ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ อีกครั้งหนึ่งที่หน้าเสาธง

ส่วนครูที่ปรึกษากิจกรรมก็สร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียนเช่นกัน โดยกล่าวคำชมเชยในระหว่างปฏิบัติกิจกรรมและหากนักเรียนมีผลงานดีเด่นหรือได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะเด็ก ก็จะนำไปแสดงที่ห้องนิทรรศการหรือจัดป้ายนิเทศไว้ในห้องปฏิบัติการตลอดจนจัดเป็นแฟ้มประวัติและผลงานไว้ให้นักเรียน ครู-อาจารย์และผู้ศึกษาดูงานได้ชื่นชมด้วย

จากการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ปรึกษากิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ นักเรียนในลักษณะดังกล่าวข้างต้น ย่อมทำให้นักเรียนมีกำลังใจในการปฏิบัติงานและสร้าง ความภาคภูมิใจในการสร้างผลงานในระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม ดังที่ ประเทิน มหาพันธ์ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวไว้ว่า ความภาคภูมิใจของเด็กเกิดขึ้นจากการที่เด็กได้สร้างผลงานขึ้นมาแล้วได้รับคำชมเชย และการให้กำลังใจจากครู ดังนั้น การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานจึงถือว่าเป็นปัจจัย สำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาโดยเฉพาะ การสร้างขวัญและกำลังใจโดยการให้รางวัลมีผลต่อพฤติกรรมการทำงาน ดังจะเห็นได้จากหาก นักเรียนคนใดได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะเด็กจะมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานมากขึ้น

3. การประเมินผล

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคม มีการประเมินผลก่อนพิจารณาอนุมัติโครงการ โดยประเมินจากความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านบุคลากร งบประมาณ สถานที่ และประเมินจากความสำเร็จของโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในภาคเรียนที่ผ่านมา มีการประเมินผลระหว่างปฏิบัติงานโดยการติดตามความก้าวหน้าการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษากิจกรรมและนักเรียนว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่เพียงใดและมีการประเมินผลหลังสิ้นสุดโครงการ โดยประเมินจากความสำเร็จในการจัดกิจกรรมซึ่งการ

ประเมินหลังสิ้นสุดโครงการนี้ผู้บริหารทั้ง 2 โรงเรียนมักจะให้ความสำคัญมากกว่า ดังจะเห็นได้จากเมื่อสิ้นสุดโครงการ ผู้บริหารกำหนดให้มีการรายงานสรุปผลการปฏิบัติงาน และมีการกล่าวชมเชยถึงความสำเร็จของการจัดกิจกรรมในที่ประชุมครู-อาจารย์ และหากนักเรียนได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะก็จะมีการแสดงความยินดีด้วยการทำพิธีมอบโล่รางวัลให้กับนักเรียนที่ได้รับรางวัลอีกครั้งหนึ่งที่หน้าเสาธง การที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการประเมินความสำเร็จมากกว่า อาจจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารต้องการให้นักเรียนพัฒนาความรู้ความสามารถทางด้านศิลปะจนได้รับรางวัลจากการประกวดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างความยอมรับให้กับชุมชนตลอดจนเป็นการสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน นอกจากนี้ผลจากการประเมินความสำเร็จนี้ยังสามารถนำไปเป็นข้อมูลและสารสนเทศประกอบการวางแผนของโรงเรียนในปีการศึกษาต่อไปได้เป็นอย่างดี (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2532)

ส่วนครูที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปะศึกษา ทั้ง 2 โรงเรียน มีการประเมินผลก่อนเริ่มโครงการโดยการศึกษาค้นคว้าปัญหาและความจำเป็นที่ต้องจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปะศึกษา มีการประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ ซึ่งส่วนใหญ่ประเมินการปฏิบัติงานของนักเรียน โดยประเมินความพร้อมก่อนเข้าร่วมโครงการด้วยการทดสอบความสามารถทางด้านศิลปะและสังเกตความสนใจและระหว่างเข้าร่วมโครงการมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียนด้วยการสังเกตพฤติกรรมและพัฒนาการทางด้านศิลปะ หลังสิ้นสุดโครงการหรือสิ้นภาคเรียนมีการประเมินโดยการตรวจผลงาน จัดอันดับภาพ จัดแสดงผลงานนักเรียน และประเมินจากเพิ่มสะสมงาน นอกจากนี้ยังมีการประเมินผลให้กับนักเรียนที่ต้องการตัดสินใจว่า ผ่าน หรือ ไม่ผ่านในกิจกรรมตามโครงสร้างของหลักสูตร และมีการสรุปผลการดำเนินงานอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรประกอบภาพกิจกรรม จากการประเมินผลการปฏิบัติงานดังกล่าวข้างต้นหากพิจารณาถึงรูปแบบการประเมินผล จะเห็นได้ว่าครูที่ปรึกษากิจกรรมใช้รูปแบบคล้ายการประเมินผลในชั้นเรียน คือ มีการประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และประเมินผลรวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2537) หรืออาจกล่าวได้ว่ารูปแบบดังกล่าว มีความสอดคล้องกับการประเมินโครงการแบบ CIPP (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2527) คือ มีการประเมินสภาวะแวดล้อม (Context evaluation) ด้วยการศึกษาค้นคว้าและความจำเป็นที่ต้องจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปะศึกษา มีการประเมินปัจจัยตัว (Input evaluation) ด้วยการประเมินความพร้อมของนักเรียนในด้านความสามารถและความสนใจ มีการประเมินกระบวนการ (Process evaluation) ด้วยการประเมินผลงานระหว่างปฏิบัติงาน สังเกตพฤติกรรม และพัฒนาการทางด้านศิลปะของนักเรียน และมีการประเมินผลผลิต (Product evaluation)

ด้วยการตรวจผลงานการจัดอันดับภาพ แสดงผลงาน ส่งผลงานเข้าประกวดและการได้รับรางวัล ซึ่งเป็นการประเมินผลความสำเร็จในการจัดกิจกรรมว่ามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ นอกจากนั้นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการยังแสดงให้เห็นถึงการประเมินความสำเร็จของนักเรียนโดยมีการจัดทำแฟ้มผลงาน (Portfolio) ซึ่งเป็นการประเมิน ความสำเร็จของนักเรียนจากผลงานที่เป็นชิ้นงานที่ดีที่สุดหรืองานที่แสดงถึงความก้าวหน้าที่นักเรียนเก็บสะสมในแฟ้ม (กรมวิชาการ, 2539)

การประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาของทั้ง 2 โรงเรียน ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีการประเมินหลายวิธี และประเมินอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม จึงถือเป็นการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง ดังที่ สุวิทย์ มูลคำ (2540) ได้กล่าวว่า การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง คือ การประเมินได้ตลอดเวลา ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เป็นการประเมินผลการกระทำ การแสดงออกของนักเรียนหลาย ๆ ด้าน ตามสภาพที่เป็นจริงทั้งในและนอกห้องเรียน หรือสถานที่อื่น ๆ นอกโรงเรียนโดยครูไม่ได้จัดสถานการณ์

จากการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังกล่าวข้างต้น สามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ว่า การที่โรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคม ประสบผลสำเร็จจากการจัดกิจกรรมศิลปะ จนส่งผลให้ได้รับรางวัลพระราชทานโรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่น อันมีกิจกรรมด้านศิลปะเป็นกิจกรรมดีเด่น ซึ่งจะเห็นได้จากนักเรียนมีผลงานดีเด่นจนได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะเป็นจำนวนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปศึกษาสูงขึ้น และเมื่อเรียนจบหลักสูตรสามารถสอบเข้าศึกษาต่อสาขาศิลปะในระดับอุดมศึกษาได้มากขึ้น เพราะว่าโรงเรียนทั้ง 2 แห่งนี้ มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาอย่างเข้มข้น มีกระบวนการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอน คือ มีการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล โดยมีครูที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรม นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม และผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานเอกชน หรือมูลนิธิต่าง ๆ เป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และงบประมาณ ดังนั้นหากโรงเรียนหรือหน่วยงานใดต้องการจัดกิจกรรมศิลปะให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้จึงจำเป็นต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่ายทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงาน และสถาบันต่าง ๆ

1. ควรให้การสนับสนุน ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ หรือทุนการศึกษาให้แก่โรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาอย่างจริงจัง
2. ควรส่งเสริมให้มีการจัดประกวดศิลปะ หรือจัดแสดงผลงานศิลปะโดยสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสถานที่ ด้านรางวัล

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

1. ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทุกปี โดยให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านงบประมาณ สื่อวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่
2. ควรสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูที่ปรึกษากิจกรรมและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยการกล่าวคำชมเชย มอบเกียรติบัตรหรือรางวัล และอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา
3. ส่งเสริมให้ครูศิลปศึกษาได้มีโอกาสพัฒนาด้านการจัดกิจกรรมศิลปะเพิ่มขึ้น โดยสนับสนุนให้เข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงาน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะ

ข้อเสนอแนะสำหรับครูที่ปรึกษากิจกรรม

1. ควรหาโอกาสจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาให้กับนักเรียนทุกคน
2. ควรเป็นผู้ที่ใฝ่ศึกษาหาความรู้ เทคนิควิธีการทำงานใหม่ ๆ และติดตามข่าวสารด้านศิลปะอยู่เสมอ เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างอิสระตามความถนัดและความสนใจ และส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานหรือส่งผลงานเข้าประกวด
4. ควรให้การอบรมและฝึกศิลปนิสัยให้แก่นักเรียน โดยเน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของกิจกรรมศิลปะมากกว่าเห็นความสำคัญของรางวัล
5. ควรอุทิศเวลา แรงกาย และแรงใจ เพื่อนักเรียนประสบความสำเร็จจากการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในโรงเรียนอื่นด้วย
2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมศิลปะ
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนที่ได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะกับนักเรียนที่ไม่ได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะ
4. ควรศึกษาการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาของครูศิลปะดีเด่น